

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

Загад рэктара
№ 1363лс
ад 16.11.2011г.

Факультэт эстэтычнай адукацыі
Кафедра тэорыі і методыкі выкладання мастацтва

**КАФЛЯРСТВА НА ТЭРЫТОРЫІ БЕЛАРУСІ 14-16 СТСТ.:
АСАБЛІВАСЦІ РАЗВІЦЦЯ**

Дыпломная работа
па дысцыплюне
“Сусветная і айчынная культура з методыкай выкладання”

Студэнткі 5 курса 55 групы
Ткачовай Таццяны Уладзіміраўны
Навуковы кіраўнік –
кандыдат філалагічных навук,
дацэнт
Васілевіч Ул.А.

Мінск 2012

Уводзіны

На тэрыторыі Беларусі, як і на землях суседніх усходне-славянскіх народаў, керамічная вытворчасць вядома з эпохі неаліту, калі з'явіліся першыя вылепленыя ўручную гліняныя пасудзіны для гатавання стравы на агні – гаршкі. З цягам часу з'явіўся і іншы гаспадарчы посуд: міскі, кубкі, амфары з ручкамі-вухамі, і інш. Вынаходніцтва керамікі дала неалітычнаму чалавеку магчымасць праявіць свае мастацкія здольнасці. Фізічныя магчымасці адкрылі простор для пластычных і арнаментальных пошукаў. Дзіўным становіщча тое, што ў арнаментах знайдзеных керамічных прадметаў амаль не знаходзіцца аднолькавых, толькі падобныя. У познім неаліце з'яўляецца непаўторная і добра развітая тэхніка арнаментацыі і вырабу керамічных рэчаў-пасудзін. У бронзавым і жалезным вяках посуд страчвае сваю вострадоннасць і ўжо становіщча пласкадонным, а арнамент набывае сціпласць і мастацкую вытанчанасць. Разнастайныя грузікі, прасліцы, і іншыя прадметы сустракаюцца ў першабытнага чалавека ва ўжыванні. З уznікненнем гарадоў керамічныя вырабы становяцца прафесійнай справай і вырабляюцца рамеснікамі-спецыялістамі.

Адным з каштоўнейшых археалагічных помнікаў гісторыі народнай культуры і развіцця непасрэдна самога народа з'яўляюцца кафляныя вырабы. На беларускіх землях кафля была вядома дзякуючы еўрапейскім краінам, а больш дакладна – Германіі. Менавіта адтуль да нас трапіла кафля. Кафляныя вырабы, бадай што, самыя цікавыя са звычайных рэчаў, якія трапляюцца пры раскопках. Вызначыць час іх вырабу даволі лёгка, таму сама кафля добры датуючы матэрый для другіх рэчаў, знайдзеных разам з ёю. Акрамя гістарычнай каштоўнасці, старажытныя кафляныя вырабы выклікаюць зацікаўленасць як творы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Мала хто ведае, што самая старажытная кафля вельмі падобная на гаршчок. Яна з'явілася на Беларусі ў 14 ст. І з-за свайго падабенства на вядомае ўсім начынне называецца

гаршковай. Людзі ва ўсе часы дбалі не толькі аб практычнай выгодзе, але і аб прыгажосці. Майстры-кафляры пачалі свае вырабы аздабляць. Гэта рабілася шляхам фігурнага афармлення верхавіны кафлі - вусце набывала выгляд трох-ці чатырохпляўсткавай разеткі. Такія кафліны з'явіліся ў нас ужо ў сярэдзіне 14 ст. і ўжываліся да канца 15 ст. [1, 14]

Шматлікія доследы навукоўцаў кожны раз выдаюць новыя меркаванні і аспекты нацыянальнага маштабу. Перш за ўсё кафляныя вырабы найбольш папулярныя сярод вынаходніцтваў археолагаў. Па-другое, кафля - даволі папулярная рэч у гістарычным мінульым любога народа. Па-трэцяе, кафляныя вырабы вельмі многа нясусць гістарычнай інфармацыі не толькі для навукоўцаў, але і з мастацкага боку.

Працаўнікі музеяў імкнуцца зарэгістраваць усю вядомую інфармацыю пра кожную адзінку, вынайдзеную археолагамі. Вельмі часта паслугамі гісторыка-краязнаўчых музеяў карыстаюцца як простыя наведвальнікі, так і мастакі, якім неабходна такое вывучэнне асаблівасцяў кафляных вырабаў у пэўным рэгіёне.

На сённяшні дзень на тэрыторыі Беларускай дзяржавы шмат профільных устаноў, дзе дзеці і дарослыя абавязкова вывучаюць такі предмет, як “Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва”, у які ўваходзіць непасрэдна інфармацыя пра развіццё кафлярства на беларускіх землях. Каб пабачыць на свае вочы матэрыял з археалагічных экспедыцый натуральны, а не копій, трэба звяртацца да дапаможнікаў ці да музеяў. Але некаторыя курсы профільных каледжаў вельмі дакладна вывучаюць кафлярства як рамяство і непасрэдна вучацца пераймаць традыцыі. Дзеля гэтых мэтаў неабходны самі жывыя пераймальнікі традыцый – майстры-прафесіяналы вышэйшай катэгорыі.

Дыпломнай праца па дадзенай тэмэ з'яўляецца *актуальнай* таму, што ў сучасных каледжах мастацтваў, нават у вышэйшых установах профільнага накірунку і ў агульнаадукатыўнай школе, вывучаюць асаблівасці развіцця і станаўлення кафлярства на беларускіх землях, яго паходжанне і развіццё. Ва-

ўсіх адукацыйных установах абавязкова праходзяць курс гісторыі Беларусі, часткай якога з'яўляецца матэрыяльная культура народа, і, у прыватнасці, – кафлярства.

Аб'ектам дыпломнай работы з'яўляецца метад нагляднага вывучэння кафлі 14-16 стагоддзяў на тэрыторыі Беларусі.

Прадметам работы з'яўляецца беларуская кафля 14-16 стагоддзяў.